

Holder du mål i livet?

I de 15 årene jeg har jobbet som allmennlege har jeg vært heldig å få lov til å titte inn i kapitler i mange menneskers liv. Her får jeg også lære hvordan samfunnet åpner eller stenger dører for den enkelte. Jeg ser et mønster i samfunnet vårt, som jeg tror kan gjøre oss mindre fargerike og trygge i oss selv. På sikt kan det samfunnet vi sammen danner bli mindre robust.

Helt fra livets start blir vi målt og veid på utallige måter

Et barn blir til: Tidligst mulig ultralyd. Vi vil sikre oss og vite mest mulig, vi vet ikke til hvilken pris.

HELSESTASJONEN: seksukerskontrollen: Kan den lille snu hodet like mye til begge sider? Er uro og skrik de første ukene uttrykk for noe alvorlig? Barnet er raskt på plass hos fysioterapeut, kiropraktor, søvneksperter... Noen hjelpes, men de fleste vil uansett utvikle seg fint, og bekymringer kunne vært spart.

4-ÅRSKONTROLL: Er poden trygg nok, for mye eller for lite pågående? Fysioterapeuten er på plass i barnehagen og ser på alle barn. Øvelser og råd gis.

Noen tror at kartlegging av alle barn er tegn på kvalitet. Førskolelærere kan fortelle at de ser de barna som trenger ekstra hjelp uten nye skjemaer. Mer tid til fri lek ute i naturen er bedre medisin enn kartlegging. Spesialpedagoger leter nå etter ADHD-symptomer før skolealder. Individet får sykdomsstempel. Hvem vil betale for gode forskningsprosjekter, som kan fortelle oss hva som gjør barn rastløse, søvnløse, angstfulte, tvangsmessige og som kan vise oss hva barnet må ha for å mestre vår kompliserte verden? Mer stabilitet i dagligliv og følelsesliv hos alle voksne som tar vare på barn, er en mulig medisin.

SKOLETID: Alle har sine talenter. Hvem har tid og interesse av å dyrke disse frem? Lese bedre og regne bedre er samfunnets mantra.

Nasjonale prøver er oppskriften når strevergruppen øker. Helsesøster, PPT og BUP tilkalles. Skal vi ende opp med å behandle halve barnebefolkningen i vår iver etter å meisle dem slik samfunnet finner nyttig? Hvorfor så blind tro på at konkurranse er den beste drivkraft for læring? Når skal vi forstå at kreativitet er lønnsomt både for individ og samfunn? Jeg spør meg også hvordan alle de brutte parforholdene virker på barnas evne til å konsentrere seg om læring og lek. Tør vi høre svarene?

FRITID: Bruk alle muligheter! Vær med i idretter og spill instrumenter! Jeg møter slitne barn og voksne, med hodepine, magesmerter, muskelsmerter og søvnløshet. Kroppene skriker. Hvorfor, doktor? Mer tid til pustepauser og småprat sammen; slå av PC og TV! Les «Momo» av Michael Ende høyt, og sett ny kurs! Tren og lek med venner og familie, men ikke for å bli best.

UNGDOMSTID: Karakteren settes på deg uten nåde. Hvem av oss som har mestret skolen, hadde klart å beholde egenverdi og rett rygg med karakterene 2 og 3 i seks år? Jeg spør leger, lærere, reformmakere og politikere: Hvor skal de unge flykte når de ikke holder mål? Den virtuelle verden venter, rus døyver smerte. To vaksiner: Trygge voksne som lokker frem de unges ressurser. Verdsett høyt praktiske evner og arbeid! Kanskje helsesøster blir arbeidsledig?

VOKSENLIVET: Har du klart rippet i 20 år, lever du i «Det muliges land». Hvor mye skal du rekke fra 20–40?: den beste utdanning du evner, å yte maksimalt på jobb, å finne drømmepartner, å lage plettfriske barn, pent hjem, bil, båt, hytte, og ikke minst; å holde din kropp sterk, vakker og sunn.

Etter 40 år har de fleste vært i nærheten av «veggen». Jeg får høre livsvisdommen ved dette punktet, når folk må rydde i livets rygg-

sekk. De sorterer, kaster, justerer mål og finner sine livs sanne verdier. Mye i sekken er skjult for de andre, som fortsatt holder hodet over vannet og svinger samfunnspisken. «De andre» kan være leger, politikere, NAV-ansatte, familie, medarbeidere og sjefer.

Lever vi livet på strekk? Er kan hende «lettere psykiske lidelser» et samfunnssymptom på alt dette? Hvordan skal vi legge til rette for at liv skal blomstre og at mennesker skal få bruke sine muligheter ved egen hjelp? Hva lønner seg; å sykemelde en mor så hun klarer å holde familien samlet i en krise, eller å holde sykemeldingsprosenten nede? Er 6-timersdag løsningen?

Vi bør finne mange, ulike svar. Mine viktigste er disse: Lytt til gammel visdom om hva som gir rike, gode liv, og forsøk å leve slik. Husk at klokskap finnes i stort monn blant «de vanlige», og at de/vi er ryggraden i samfunnet vårt. Det fullendte strebersamfunn har bare enere og tapere. Veien dit gir harde liv og mange hjelpsøkende. Stol på deg selv. Bli din egen «coach»!

TIL MYNDIGHETER OG «VINNERE»: Ikke påtving helperne like uniformer og beordre dem til aksjon for å redde folkehelsen! Dere eier ikke svarene på hva som er best for alle andre. Vi trenger ikke flere diagnoser eller eksperter. Ta en pause fra testene og skjemaene på helsestasjonene, i barnehagene, på skolene, i psykiatrien, på allmennlegekontorene og på NAV.

Lytt heller til og vis at du bryr deg om akkurat den du har foran deg, og la din faglige erfaring spille opp til dans! Dans med den andre! Du vil lære nye trinn, av den du først ikke trodde kunne danse i det hele tatt. Alle må ikke danse i takt. Dans din egen livsdans! Dette er ny kapital i et menneskeliv. Dette gir menneskelig kapital til vårt lille, pengerike, men kanskje også fattige land.

Hege Holand Hansen

UTPOSTEN TETT PÅ!